

Fakulteten för Samhälls- och livsvetenskaper

Niklas Andersson

Lissabonfördraget

- Värnet mot Globaliseringen?

The Treaty of Lisbon

- The Defence against Globalization?

Statsvetenskap

C-uppsats

Datum/Termin: VT-2009

Handledare: Arne Larsson

Abstract

Essay in political science, C-level by Niklas Andersson, Spring Semester 2009. Tutor: Arne Larsson

“The Treaty of Lisbon – The Defence against Globalization?”

In the modern world globalization have undermined the national state and left it without the right measurements to adequately deal with the social and economic unrest that follows in its way. The states, built on contract theories, have an obligation to protect its citizens from the state of nature which seems to have failed as globalization has changed the rules.

The purpose of this essay is to examine the contract theories of Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau and John Rawls to identify the elements of a state and create a modern and ideal contract theory. The treaty shall then be used on the Treaty of Lisbon as it can be seen as a contract between the European states to create an entity in the shape of the European Union with the power to defend Europe from the unrest created by globalization.

My question for this was:

Is the new treaty for the European Union acceptable as a new social contract according to the social contract theories?

During my research the following criteria's for a social contract was found:

1. A legislative branch
2. An executive branch
3. A judicial branch
4. The Right to taxation
5. A centralized educational system
6. The right to property
7. Equalizing redistribution system
8. The right to leave the contract.

The first four is essential in creating a state and are the primary criteria's while the other four is determining the character of the state that is created and are therefore not essential in the creation of the state and are secondary criteria's.

The answer to the question is no as the Treaty of Lisbon first of all don't give the Union the right of taxation on its citizens and secondly, the Union are not given the mandate to act for an educational or an equalizing redistributive system. Without these criteria's the EU don't have the possibility to quickly act on its own to deal with urgent problems that rises from the negative aspects of globalization.

Innehållsförteckning

Begreppslista.....	5
1. Inledning	6
1.1. Problembild	6
1.2. Syfte	7
1.3. Forskningsfrågan	7
1.4. Tidigare Forskning.....	7
1.5. Metod och Material.....	8
1.5.1. Angreppsätt.....	8
1.5.2. Material	9
1.5.3. Operationalisering.....	9
1.5.4. Validitet och Reliabilitet.....	10
1.5.5. Avgränsningar.....	11
2. Teori.....	12
2.1. Thomas Hobbes <i>Leviathan</i>	12
2.2. John Lockes <i>Two Treatises on Government</i>	14
2.3. Jean-Jacques Rousseaus <i>Om Samhällsfördraget</i>	17
2.4. John Rawls <i>En Teori om Rättvisa</i>	19
2.5. Kriterierna för ett samhällskontrakt.....	21
3. Lissabonfördraget	27
3.1. En lagstiftande instansen.....	27
3.2. En verkställande instans.....	28
3.3. En dömande instans	29
3.4. Beskattningsrätt	29
3.5. Utbildningssystem	30
3.6. Äganderätt	30
3.7. Utjämnande Omfördelningssystem.....	31

3.8. Rätten att lämna kontraktet.....	32
4. Analys	33
5. Slutsats	36
Referensförteckning	37

Begreppslista

Allmänviljan – Jean-Jacques Rousseaus tankar om den gemensamma vilja vilken inte skall påverkas av egoistiska och individuella viljor utan sträva efter det som är det bästa för alla.

EU – Europeiska Unionen

Europol – Europeiska polisbyrån som arbetar för att stärka och samordna polisinsatser mellan medlemsländerna mot den internationella brottsligheten.

Eurojust – Europeiskt organ för förstärkning av samarbetet på det rättsliga området, kämpar mot grov gränsöverskridande brottslighet mellan EU:s medlemsstater.

FN – Förenta Nationerna

Leviathan – Thomas Hobbes bild av staten som en enhet bestående av alla medborgarna vilken skall ta dem ur naturtillståndet.

Naturtillståndet – Ett tillstånd före statsbildningen som utgörs av allt från ett ständigt krig till ett paradiset på jorden.

Rättvisa som skällighet – John Rawls tanke om att människan skulle välja det jämlikaste och rättvisaste utformningen av samhället.

Äganderätt – John Lockes tanke om att allt du producerar med dina händer har du rätt att nyttja för din egen räkning.

1. Inledning

1.1. Problembild

I en allt mer globaliserad värld finner vi att de gamla institutionerna som nationalstaten har konstruerat för att främja medborgarnas bästa inte räcker till för att stävja globaliseringens förödande krafter som följer i dess spår. Socialutslagning, massarbetslöshet, storskalig miljöförstörelse och instabila statsfinanser är bara ett fåtal exempel på de problem som tillkommit i globaliseringens kölvatten. Enligt lektorn i global politik, Mathias Koenig-Archibugi, hade nationalstaterna större inverkan på samhället i stort under 50- och 60-talet med de keynesianska idéerna som hade strakt fäste bland de flesta länderna i västvärlden. Dessa idéer användes från staternas sida för att kontrollera kapitalismen inom dess eget territorium genom stimulansåtgärder för att motverka de cykliska konjunktursvängningarna i ekonomin, plana ut den kapitalistiska vågen och minska de samhälliga skadorna.¹ Staternas legitimitet vilar på folkets godkännande och har därmed fått förtroendet att hantera de kriser som enskilda individer inte kan hantera ensamma. Förhållande mellan stat och medborgare kunde illustreras med ett kontrakt parterna emellan vilket stakade ut skyldigheterna och rättigheterna vilka båda parter skulle följa samt den strukturella ordningen för en statsapparat man skapade.² Idag har dessa tillvägagångssätt urholkats i och med att kapitalismen blivit alltmer global och företagen rörliga vilka undergrävt statens möjligheter till påverkan eftersom åtgärderna har fått minskad effekt.³ Har, i och med detta, staten brutit mot det samhällskontrakt som den ingått med sina medborgare? Samhällskontraktet var enligt de tidiga teorierna tänkt som en legitimering av statens roll i samhället som ett skydd mot den okontrollerbara naturen som tenderade att låta människan falla ner i en spiral av våld och anarki. Den okontrollerbara naturen kan idag jämföras med kapitalismen vilken inte längre står under staternas tillsyn i samma utsträckning och får mer eller mindre härja fritt och skapar ibland välstånd och ibland social kollaps. Behövs då ett nytt samhällskontrakt för att skapa en ordning i det anarkiska tillstånd som globaliseringen indirekt medfört? Är den Europeiska Unionen det nya steget att införa en ordning i Europa efter svallvågorna av globaliseringens förödande, men likväl välståndsgenererande krafter? Kan man anta att den Europeiska Unionen med sina sammanflätande system skapat något vilket kan liknas vid ett samhällskontrakt där man bringat ordning i globaliseringen och säkrat en symmetri inom den gemensamma marknaden och därmed stärkt sina medborgares rättigheter samt gett staterna

¹Held, David et al. (2008) *Taming Globalizations: frontiers of governance* Sid. 3ff

²Näsström, Sofia (2005) Ett alternativt synsätt på demokrati *Tidskrift för Politisk Filosofi* Sid. 39

³Held, David et al. (2008) *Taming Globalizations: frontiers of governance* Sid. 3ff

behövliga instrument till att hantera förändringarna i och med globaliseringens påverkan på människans vardag?

1.2. Syfte

Syftet med mitt arbete är att undersöka de samhällskontraktsteorier vilka har legat till grund för att förklara anledningarna till statsbildandet människor emellan och utifrån detta bygga ett eget samhällskontrakt med de variabler som ställts upp i de klassiska teorierna. Fortsättningen blir sedan att applicera den nya modellen på Lissabonfördraget vilket kan tolkas, i och med EU:s överstatliga karaktär, vara en ny samhällsordning för den europeiska kontinenten för att se om den uppfyller de kriterier som finns för att den Europeiska Unionen ska kunna fungera som en ersättare för nationalstaterna med deras minskade inflytande och möjligtvis utifrån detta kunna ta deras plats som den huvudsakliga beskyddaren av medborgarna i globaliseringens tidevarv. Själva kontraktsteorin skapar en idé om vad en stat har för åtaganden och medel att använda och med tanke på att den Europeiska Unionens besitter fler och större resurser än medlemsländerna var för sig vilket skulle ge EU en större frihet att handskas med globaliseringen och kunna motverka de negativa aspekterna vilka följer med globaliseringen.

1.3. Forskningsfrågan

Forskningsfrågan för att undersöka kontraktsteorierna blir då följande:

Är den Europeiska Unionens nya fördrag godtagbart som ett nytt samhällskontrakt enligt samhällskontrakt teorierna?

Detta är den huvudsakliga frågan vilken sätter upp ramarna för arbetet och anger slutdestinationen för uppsatsens syfte.

Denna fråga används till att se om, utifrån den modell som kommer skapas för att bedöma om de huvudsakliga kriterierna för ett samhällskontrakt, Lissabonfördraget, uppfyller dessa kriterier och till följd av det har en möjlighet att reglera globaliseringen.

1.4. Tidigare Forskning

Tidigare forskning kring ämnet är diskussioner kring ett samhällskontrakt överlag och om statens minskade ställning inom samhällskontraktet. Forskning kring samhällskontraktsteorier

utgår ofta från Hobbes *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt*, Lockes *Two Treatises of Government and a letter of Toleration*, Rousseau *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens grunder* och Rawls *En Teori om Rättvisa* med vilka man kan grunda vidare forskning inom ämnet. Ytterligare forskning har även visat att staten, som en välfärdsstat vilka de blivit konstruerade till, har misslyckats med att hantera globaliseringen och hänvisar till att staterna hypotetiskt sett har det som sin skyldighet mot medborgarna och visar på problemet med de nuvarande samhällsfördragen där deras åtaganden inte längre kan hanteras med deras gamla maktmedel. Detta styrks av bland annat av professorerna Sheldon H. Danziger och Robert H. Haveman som konstaterar att kontraktet är under upphandling av staterna för att bättre kunna möta de förändringar som sker i världen, men att de är ofullständiga, vilket kan tolkas som att de inte innehar de möjligheterna att kunna genomföra förändringarna som de brukade göra och att trots omförhandlingarna av kontraktet inte har den möjligheten att återfå de privilegier man tidigare hade införskaffat åt sig.⁴ Andra som forskat om ämnet, bland annat assisterande professor Sofia Näsström, nämner även att kontraktet ständigt måste förändras för att förbli legitimt i medborgarnas ögon och gör att man kan se Lissabonfördraget som nästa steg i utvecklingen i samhällskontraktet med hänseende av hennes tolkning av den Amerikanska presidenten Thomas Jeffersons förklaring av att de som ingick i kontraktet hade bytts ut mot en ny generation vilka då skulle ratificera eller förändra kontraktet för att kontraktet skulle fortsätta vara legitimt i medborgarnas ögon.⁵ naturtillståndet beskrevs av Hobbes som ett ständigt inbördeskrig där människans liv var ensamt, fattigt, otrevligt, brutalt och kort vilket det var statens uppgift att motverka medan Mathias Koenig-Archibugi lyfte fram att globaliseringen kan agera för det allmännas bästa, men endast då det finns ett politiskt ramverk för att kunna kontrollera den kraft globaliseringen medför.⁶ Staten blir då den ordning vi kan använda för att dämna upp dessa svallvågor som sköljer över oss från både naturtillståndet och globaliseringen samt utnyttja den potential dessa fenomen även för med sig.

1.5. Metod och Material

1.5.1. Angreppsätt

Den metod jag kommer att använda mig av är kvalitativ textanalys då det material jag har tänkt använda mig av är just texter. Denna metod är också mest lämplig då den teoretiska

⁴ Danziger, Sheldon H, & Haveman, Robert H (2001) *Understanding Poverty* Sid. 272

⁵ Näsström, Sofia (2005) *The An-Archical State: Logics of Legitimacy in the Social Contract Tradition* Sid. 72 ff

⁶ Held, David et al. (2008) *Taming Globalizations: frontiers of governance* Sid. 1

konstruktion jag försöker sätta mig in i vilket endast blir möjligt genom att systematiskt klargöra tidigare forskning kring dessa begrepp och ta fram författarnas tankestrukturer i texterna för att bygga denna konstruktion. Till den kvalitativa analysen kommer jag använda mig utav ett filter i tre dimensioner för att filtrera texten och få ut de variabler som framträder och använda dem till idealbilden jag planerar att skapa. Filtret kommer skapas utifrån frågorna redovisade i operationaliseringen. Idealbilden kommer jag sedan applicera på Lissabonfördraget för att se om dessa två stämmer överens med varandra och se om fördraget teoretiskt sett skulle kunna fungera som ett statsbärande dokument.

1.5.2. Material

Det material jag kommer att använda mig av består huvudsakligen av de kontraktsteorier som har haft störst betydelse för forskarsamhället inom detta område vilka jag räknar Thomas Hobbes *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt*, John Lockes *Two Treatises on Government and a letter of Toleration*, Jean-Jacques Rousseaus *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens grunder* och John Rawls *En Teori om Rättvisa*. Dessa fyra texter kommer jag därefter att kompletterat med annan forskning för att stärka de beslut jag har gjort med variablerna och därigenom den idealbild jag hoppas kunna skapa. Dessa kompletteringar kommer att bestå av andra forskares syn på de teorier som kontraktsteoretikerna har lagt fram, vilket ger mig tillgång till ett redan tolkat material för de ibland vaga filosofiska diskussionerna som förs av författarna i deras texter. Sedan när idealbilden har konstruerats kommer den användas med Lissabonfördraget.

1.5.3. Operationalisering

För att operationalisera arbetet planerar jag skapa min egen modell för ett samhällskontrakt och använda den som en mall på Lissabonfördraget. Modellen skapas utifrån de tre nedanstående frågorna som är följande:

- 1) Varför inrättas ett samhällskontrakt i första hand?
- 2) a) Vilka institutioner ser författarna som nödvändiga för att stabilisera samhället? b) Vilka principer ska styra samhället och dess delar? c) Vilka system är nödvändiga för att bygga en stat genom kontraktet enligt författarens åsikter?
- 3) Hur bryts ett kontrakt?

Dessa frågor ska användas till att urskilja de variabler som kan tänkas finnas i det material jag samlar ihop. Första frågan används till att utreda en stats grundläggande uppgifter, bland

annat Hobbes tolkning i *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* där staten existerar för att skydda människan från sig själv och naturen runt omkring.⁷ Denna tanke är ett genomgående tema i de teoretiska texterna att människan måste styras uppifrån med godkännande av de vanliga människorna för att kunna uppnå de mål mänskligheten strävar efter att förverkliga och blir med detta anledningen till statens existens i kombination med andra åtaganden beroende på vilken författare man läser. Delfrågorna i fråga två är till för att mer konkret gå in på vad kontraktet är och vilka befogenheter som finns däri. Återigen är det Hobbes som står som exempel med tolv punkter vilka är de regler för kontraktet som binder medborgarna till staten⁸, men även Rawls har ett liknande uppbyggnads system fast mer för de begrepp som finns runt kontraktet i hans verk.⁹ Dessa frågor tar upp mer abstrakta åtaganden som inte direkt syns i naturtillståndet, men som författarna anser borde finnas hos staten för en möjligtvis preventiv åtgärd eller vad staten borde syssla med, men inte alltid gör. Den tredje och sista frågan är till för att se om det finns en möjlighet att överskrida kontraktet och med detta i förlängningen se om det finns områden som staten inte ska beblanda sig i. Detta skapar gränser för staten och dess maktutövning vilket lämnas åt individens frihet. Locke har bland annat har omnämnt att kontraktet kunde brytas då suveränen bröt mot de regler som var uppsatta och därmed legitimerade att kontraktet kunde skrivas om.¹⁰ Denna fråga blir ett omvänt angreppsätt mot hela andra frågan då fråga två undersöker statens möjligheter att reglera ett område medan fråga tre undersöker vad staten inte borde lägga sig i av flera anledningar och principer författarna lägger fram i frågeställningen. Som nämnts tidigare ska frågorna användas till att filtrera ut de variabler vilka anses utgöra grunden för ett fungerande samhällskontrakt.

1.5.4. Validitet och Reliabilitet

Uppsatsen står och faller på är om kriterierna jag finner kan beläggas på ett tydligt sätt utifrån de texter jag kommer använda mig utav. Frågan om validitets kring de huvudsakliga texterna jag kommer använda mig av anser jag vara tillgodosedd med beaktandet av att dessa författare och deras skrifter utgör grunden för denna teori och därmed förklaras deras närvaro i uppsatsen automatiskt. Däremot kan ett problem vara att eftersom de i grunden är filosofiska böcker har de en tendens att ibland föra fram sina argument väldigt vagt vilket medför att möjligheten att missuppfatta budskapet i viss utsträckning eller att andra kan komma att tolka

⁷ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 47

⁸ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 161-165

⁹ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa*. Sid. 138-142

¹⁰ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 169

texterna olika vilket tenderar att skapa ett reliabilitetsproblem.¹¹ För att motverka detta problem skall jag i undersökningen använda flera olika texter vilka diskuterar författarna och deras idéer om samhällskontraktet till att styrka dem kriterier jag anser mig kunna finna i texterna vilket blir en försäkran om att reliabiliteten kan antas vara påfallande god. Med detta är jag säker på att säkra en god validitet och motverka de problem som kan uppstå med reliabiliteten på ett effektivt och säkert sätt.

1.5.5. Avgränsningar

Arbetet kommer avgränsa sig till endast dessa fyra huvudsakliga författare som jag nämnt tidigare, Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau och John Rawls för att de har haft störst betydelse för utvecklingen av samhällskontraktsteorierna och därmed förklarar deras närvaro utav deras inverkan på detta område. Förutom det har de alla byggt vidare på varandras tolkningar av samhällskontraktet och därmed försäkrat dem alla en plats som de grundläggande filosoferna om kontraktsteorin.

Anledningen till att jag också begränsar mig till Lissabonfördraget har att göra med det faktum att utav de fördrag och konstitutioner som har kommit från Europeiska Unionen så kommer detta att ha en signifikant betydelse för det fortsatta EU-samarbetet och dess institutionella utveckling om det går igenom. Med tanke på att de flesta medlemsländerna ratificerat förslaget blir det därmed en intressant fråga att undersöka detta fördrag med hänvisning till farhågorna om att EU är på väg mot en överstatlig federation genom att teoretiskt undersöka om fördraget besitter de grundläggande beståndsdelarna för ett samhällskontrakt.

¹¹ Esaiasson, Peter et al. (2009) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* Sid. 68

2. Teori

2.1. Thomas Hobbes Leviathan

I förhållandet till första frågan om varför man ingår i ett samhällskontrakt är svaret, enligt Hobbes, människans bemödande att ta sig ur naturtillståndet och sträva efter att uppnå en dräglig tillvaro.¹² Detta sätt att se på kontraktsteorin stöds av professor Barry Hindess som i *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* framhåller Hobbes syn på kontraktet där han hos Hobbes belyser hans tankar om att människan endast går med på dessa villkor utifrån rädslan från en utomstående invasion, men också varandras omätliga lust för makt som hotar att konsumera dem alla. Med detta i åtanke skapar människan i Hobbes fall Leviathan för att förhindra oss från att falla in i denna spiral av våld som hotar att förgöra oss.¹³

De institutioner, principer och system man kan skönja i Hobbes Leviathan som viktiga för att konstruera och styra en stat blir i första hand en militär och polisär del för att skapa den ordning som behövs för att ta människan i det inbördeskrig som naturtillståndet innebär.¹⁴ Detta hör samman med tankar om ett rättssystem och beskattningssystem för statens effektiva hanterande av sina åtaganden¹⁵ även om Suveränen besitter alla delarna i maktindelningstriangeln vilket skapar vissa problem när det gäller att försäkra sig att Suveränen inte blir maktfullkomlig. Hobbes är den som går mest mot strömmen gentemot de övriga kontraktsteoretikerna då han envist håller fast att alla tre instanser ska förenas i hans så kallade Leviathan.¹⁶ De övriga har mer eller mindre delat upp dessa i olika instanser skilda från varandra för att inte orsaka maktfullkomlighet och försäkra sig om att ingen får för mycket makt. Det som särskiljer sig i Hobbes idéer är, förutom hans totalitära drag när det gäller statens förhållande gentemot medborgarna, att Suveränen har en skyldighet att förse sina undersåtar med en undervisning där bland annat undervisning sker i vad som är rätt och fel i samhället vilket kan liknas vid samhällets sociala regler samt anledningen till varför Suveränen har den makt som givits den styrelseform samhället har formats till.¹⁷ Denna del ska motverka att man blir vilseledd av populisterna eller andra illäror som Hobbes uttryckte det¹⁸, men i ett modernt samhälle skulle det bättre förknippas med att man fått en utbildning som hjälper en att kritiskt granska och avgöra vad som är rätt och fel. Dessutom skall

¹² Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 157

¹³ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 36ff

¹⁴ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 159

¹⁵ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 161-166

¹⁶ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 260

¹⁷ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 266

¹⁸ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 269

utbildningen förklara för medborgarna varför Suveränen (dvs. staten) existerar och försöker därmed legitimera sin existens bortom tanken att endast förlita sig på att folket har godkänt kontraktet.¹⁹ Detta blir annars ett problem för Hobbes teori enligt Hindess då kontraktet i sig skapar en asymmetri mellan medborgarna (de som skriver kontraktet) och Suveränen då Leviathan blir den mäktigaste parten och därmed kan han/hon/den få igenom sin vilja utan problem, men också då Suveränen inte kan hållas ansvarig för sina handlingar gentemot folket.²⁰ Hobbes lägger också fram att staten måste ha rätt att kunna försörja de institutioner den skapar genom skatt eller beslagtagning av egendom för att stabilisera statens finanser.²¹

Detta för professor Ross Harrison i boken *Hobbes, Locke and Confusion's Masterpiece: an examination of seventeenth-century political philosophy* samman med att eftersom medborgarna författat kontraktet är de bundna till det och tar även i beaktandet begreppet *Volenti non fit injuria*, dvs. det du gör frivilligt är ingen skada mot dig själv²² vilket baseras på en av Hobbes tolv punkter där "Ingen undersåte har rätt att klandra Suveränens handlingar." Denna punkt förklarar Hobbes genom att eftersom undersåten legitimerat kontraktet har han sanktionerat dessa handlingar med tanken att han själv skulle ha gjort dessa handlingar också.²³

Frågan om hur kontraktet bryts enligt Hobbes är obefintlig eftersom det inte går då man av sagt sig all makt till Suveränen som har rätt att disponera över det som han ser nödvändigt. Enda sättet att lämna kontraktet är att bli utvisad av Suveränen²⁴ eller att en utomstående kraft invaderar och tvingar Suveränen att ge upp vissa områden och lämnar medborgarna vind för våg.²⁵ Kontraktet upplöses även utifall Suveränen skulle abdikera utan tronföljare och kastar därmed ner samhället i ett kaotiskt Naturtillstånd.²⁶ Hindess understödjer detta att staten direkt löses upp om de samhällsinstitutioner som skapats upphör att fungera, vilket leder samhället tillbaka till naturtillståndet och människan får börja om i sin strävan att uppnå ett säkrare liv.²⁷

¹⁹ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 266

²⁰ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 47ff

²¹ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 263

²² Harrison, Ross (1996) *Hobbes, Locke and Confusion's Masterpiece: an examination of seventeenth-century political philosophy* Sid. 107ff

²³ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 163

²⁴ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 193

²⁵ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 265

²⁶ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 192

²⁷ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 52

2.2. John Lockes Two Treatises on Government

Anledningen till att Locke anser att mänskligheten behöver ett samhällskontrakt ligger i liknade tankegångar som Hobbes i det att vi vill ta oss ur naturtillståndet, men han ser inte det tillståndet i samma dystopiska termer som Hobbes. För Locke är naturtillståndet inte enbart ett krigstillstånd som Hobbes trodde, utan uppdelad i två olika där han separerade dessa två termer från varandra.²⁸ Där blir kontraktet en nödvändighet att motverka krigstillståndet vilket som en bieffekt leder till att vi tvingas beskära de friheter vi innehar i naturtillståndet och låter staten som uppstår från det kontrakt vi skapat reglera dessa friheter i syfte att bevara vår rätt till att äga om än i viss begränsad form.²⁹ Med detta i åtanke har Lockes tankar om anledningen till varför vi lämnar naturtillståndet en mer humanare ton än Hobbes och syftar mer åt att skapa en rättsstat som har monopol på rättvisa och våld för att förhindra människans väg till förfall enligt Harrison. Ytterligare en anledning till varför ett fungerande samhälle, enligt Harrison, är nödvändig är för att motverka de orättvisor vilka uppstår i naturtillståndet där reglerna skapas och upprätthålls av den starkaste parten, vilken staten då blir en jämvikt mot.³⁰

Det Locke såg var nödvändigt för att en stat skulle fungera och det han föreslog tvunget att existera i kontraktet kunde uttryckas som de rättssäkerhetsbaserade institutionerna vilka även Hobbes nämnde. Innebörden av detta blir då en lagstiftande instans, en exekutiv instans och ett oberoende domarväsen skilda från varandra i syfte att reglera de friheter som möjligtvis har en tendens att eskalera i en spiral av våld.³¹ Med detta innefattas de militära och polisiära inom den exekutiva delen för att upprätthålla lagarna.³² Detta är en stor skillnad från Hobbes där han förde dem samman och hänvisade till att de inte fick delas då Suveränen skulle börja en vandring som mynnar ut i att staten skulle upplösas.³³ Hindess diskuterar även Lockes syn på moralen som komplimenterande lagar i syfte att knyta dem samman till sociala normer vilka lärs ut från de sociala interaktioner vilka medborgarna tar del av dagligen. På detta sätt framstår det som en utbildande del av samhället vilket för medborgarna närmare varandra.³⁴

²⁸ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 113

²⁹ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 142

³⁰ Harrison, Ross (2003) *Hobbes, Locke and Confusion's Masterpiece: an examination of seventeenth-century political philosophy* Sid. 200

³¹ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 159

³² Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 160

³³ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 260

³⁴ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 60

Harrison förstärker denna aspekt av Lockes tankar genom förmedlandet att de medel staten har monopol på behövs för att kunna bringa rättvisa i det kaos som kan uppstå vilket leder fram till Lockes version utav de grundläggande strukturerna för samhället.³⁵ Även Hindess för åter fram statens möjligheter att försvara landet och reglera de lagar som stiftats, allt för det gemensamma bästa i Lockes teoretiska ramverk.³⁶ De viktigaste uppgifterna som dessa institutioner, tillika den största anledningen för det civila samhällets existens ska syssla med lägger Locke fram som försvarandet av äganderätten.³⁷ Detta bekräftas utav Harrison vilken håller fram detta argument till varför människor går med i ett samhälle som beskär ens friheter.³⁸ Förutom dessa grundläggande strukturer lägger även Hindess in Lockes tankar om att staten även skall fungera som en skyddande faktor mot de individer som inte kan klara sig själva eller som Hindess beskriver det, inte besitter det förstånd som krävs vilket skulle kunna rättfärdiga ett statligt omhändertagande av de som inte passar in i samhället vilket skapar en social dimension i Lockes statsbildning.³⁹

Den viktigaste punkten förutom synen på ägandet som Locke för in i sin kontraktsteori är möjligheterna att upplösa kontraktet vilket skapar en möjlighet att utkräva ansvar från de styrande om den ställning kontraktet skapar. Där Hobbes gav Suveränen full ansvarsfrihet ställer Locke ett flertal kriterier som inte får brytas eller måste uppfyllas för att försäkra medborgarna om att alla friheter inte försvinner. Skulle de styrande trots detta göra just det ges medborgarna den exklusiva rätten att göra uppror och ersätta dem med ett mer passande styre.⁴⁰ De kriterier vilka framfördes var:

- 1) När väl folket skapat eller gett en lagstiftande institution den makten är denna institution oföränderlig och samhällets högsta och heligaste instans. Med detta innebär det också att ingen annan har rätt att påtvinga andra sin vilja med makt eller icke-sanktionerade lagar.⁴¹
- 2) Denna institution får inte heller ta mer makt än den blivit tilldelad utan folkets samtycke.⁴²

³⁵ Harrison, Ross (2003) *Hobbes, Locke and Confusion's Masterpiece: an examination of seventeenth-century political philosophy* Sid. 200

³⁶ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 48ff

³⁷ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 141

³⁸ Harrison, Ross (2003) *Hobbes, Locke and Confusion's Masterpiece: an examination of seventeenth-century political philosophy* Sid. 194

³⁹ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 50

⁴⁰ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 169

⁴¹ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 162

⁴² Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 163

- 3) Oberoende av vilken styrelseform man låter staten anta så måste de styra efter angivna och antagna lagar för att regelsystemet skall vara uppenbart för alla.⁴³
- 4) Lagstiftaren har ingen rätt att transferera makten till utomstående utan uppbackning av folkets godkännande. Till följd av detta behöver medborgarna inte följa sådana lagar som fattas under ett sådant scenario.⁴⁴
- 5) För att ändra styret utan att kasta ner samhället i naturtillståndet krävs det en ändring av lagstiftaren då denna har definierat samhället genom de lagar den producerat eller att den exekutiva instansen upphör att upprätthålla lagarna vilket destabiliserar hela staten.⁴⁵
- 6) Ytterligare en punkt vilket ger rätt för en omvälvning i systemet är om de styrande skulle gå emot det förtroende dessa erhållit från medborgarna och med detta har de rätt att byta ut dem mot de som mer stämmer överens med det förtroende de har mandat för. Detta mandat har sin huvudsakliga koppling till äganderätten som är den centrala spelaren i Lockes teori.⁴⁶
- 7) Den sista punkten är om en utomstående invasion skulle kapa banden mellan suveräniteten och samhället vilket innebär att styret upphör då de måste ha ett erkännande från samhället.⁴⁷

Dessa punkter är alla de kriterier som staten måste uppfylla eller beakta för att kunna existera med medborgarnas stöd vilket uppfyller de flesta kraven på en modern liberal demokrati.

Möjligheterna för folket att starta en revolution mot de styrande är en punkt som Hindess själv för fram när det gäller Lockes idéer för hur man ska kunna hålla de styrande ansvariga inför folket. Den utlösande faktorn för en folklig revolt, enligt Hindess, ligger i förutsättningen av att de styrande har fått det mandatet som ett förtroende från folket vilket man antar innebär att tjäna deras intressen. Skulle sedan de styrande missbruka detta förtroende ges folket rätten att byta ut dem vilket Hindess drar paralleller med den Amerikanska självständighetsförklaringen vilken har tendenser som pekar åt det hållet Locke formulerade sig.⁴⁸

⁴³ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 165

⁴⁴ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 167

⁴⁵ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 198ff

⁴⁶ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 201

⁴⁷ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 197

⁴⁸ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 52ff

2.3. Jean-Jacques Rousseaus Om Samhällsfördraget

Rousseaus huvudsakliga anledning till att människan skulle ingå i ett samhällskontrakt ligger i samma anda som Locke med att vi ska få behålla det vi äger och producerar samt säkra de ”medborgerliga rättigheterna” Rousseau förespråkade. Den viktigaste skillnaden som framträder när man övergår från naturtillståndet till Samhället, enligt Rousseau, är att människan då går över från att drivas av instinkter till att ersätta det med begrepp som rättvisa och utför sina handlingar med en moralisk karaktär där plikt och principer ska utveckla mänskligheten.⁴⁹

Den mer humana delen av Rousseaus teorier belyser Matthew Simpsons i sin bok *Rousseau's Theory of Freedom* med att människan genom samhällsfördraget frivilligt går samman för att skapa sig en bättre tillvaro i livet vilket kategoriserar honom tillsammans med Locke i vissa avseenden.⁵⁰ De viktigaste delarna för att uppfylla detta blir då, enligt Simpson, att försäkra civil frihet, demokratisk frihet och en moralisk frihet i strävan att förbättra människans levnadsvillkor.⁵¹

De institutioner som framträder i Rousseaus vision om samhället är åter de grundläggande rättsinstanserna för att bevara en rättsstat vilket har varit en grundläggande förutsättning i de tidigare filosofernas verk.⁵² Det Rousseau för fram är bland annat en ordning där det existerar en Suverän vilken består av en kollektiv handling av folket och vars främsta uppgift är att hörsamma allmänviljan.⁵³ Det som skiljer Rousseau från de övriga är tanken om Allmänviljan vilken, om den hörsammas av de styrande och dess medborgare, kommer leda samhället till en utopi av lycka och välgång rent teoretiskt.⁵⁴ När allmänviljan påverkar alla handlingar och lagar som beslutas kommer det, enligt Rousseau, leda till att samhället genomsyras av ett jämställdhetsideal som gynnar alla medborgare och ger dem alla samma rättigheter.⁵⁵ Allmänviljan är även den del som gjuter samman samhällets beståndsdelar till en enhet vilken samhället blir utformat efter för att kunna uppfatta de beslut som måste tas.⁵⁶ Rousseau beskriver också ”Regeringen”, även kallad ”prinsen” som en mellaninstans mellan Suveränen och folket vilket har till uppgift att skydda de friheter som folket har och verkställa de lagar

⁴⁹ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 33

⁵⁰ Simpson, Matthew (2006) *Rousseau's Theory of Freedom* Sid. 7

⁵¹ Simpson, Matthew (2006) *Rousseau's Theory of Freedom* Sid. 46

⁵² Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 34

⁵³ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 39

⁵⁴ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 39

⁵⁵ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 47

⁵⁶ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 120

som skapats.⁵⁷ Även Simpson för fram denna del som de viktigaste institutionerna för Rousseaus samhällskontrakt där ”prinsen” innehar den exekutiva makten, men även att det existerar en lagstiftande instans vilket han kopplar samman med Suveränen. Likväl har han tolkat Rousseau som att detta inte är tillräckligt för en stats överlevnad i och med allmänviljan, vilket Simpson för fram, kräver vissa karaktärsdrag av medborgarna som gått in i samhällfördraget för att det ska fungera. Bland dessa karaktärsdrags nämns patriotism, samarbetsvillighet och en gemensamhets anda.⁵⁸ Däremot har Rousseaus statsbildning större möjligheter att begränsa medborgarnas rättigheter om så krävs för det allmännas bästa, enligt Simpson. Medborgarna kan inte undgå ansvaret om så krävs av dem för allmänviljan vilket ger möjligheterna för att tvinga folk att ta till vapen för att försvara samhället de lever i då staten kan säga åt invånarna att dö för det.⁵⁹ Detta grundas nog på Rousseaus syn att om man skulle tvingas till detta så återgäldar man bara samhället för att ha fått en säkrare tillvaro.⁶⁰ Däremot tar Simpson upp två regler som förhindrar staten att bli allt för maktfullkomlig vilka blir:

- 1) Lagarna som suveränen skapat måste gälla alla och
- 2) Alla medborgarna måste erkänna dem.

Hur medborgarna skulle godkänna dem binder Simpson samman med möjligheterna för en demokratisk process av något slag vilket går tillbaka till Rousseaus tankar där Suveränen var den kollektiva varelsen av folket.⁶¹ Däremot anser professor Robert N. Bellah i texten *Rousseau on Society and the Individual* att den inställningen till Rousseau är felaktig då han för fram argumentet att det inte är staten i sig som begär denna uppoffring utan att om invånarna själva inte gör det på eget bevåg så upphör staten att existera då de går bortom allmänviljan vilket leder till en upplösning av staten.⁶²

Ett uppbrott i det samhällskontrakt Rousseau lägger fram kan vara en av flera möjliga anledningar. Det första är om Rousseaus ”Prins” skulle bemäktiga sig makten från Suveränen, vilket medför att bandet kapas mellan den lagstiftande instansen och medborgarna samt

⁵⁷ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 72

⁵⁸ Simpson, Matthew (2006) *Rousseau's Theory of Freedom* Sid. 45

⁵⁹ Simpson, Matthew (2006) *Rousseau's Theory of Freedom* Sid. 54

⁶⁰ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 48

⁶¹ Simpson, Matthew (2006) *Rousseau's Theory of Freedom* Sid. 55

⁶² Bellah, Robert N (2002) *Rousseau on Society and the Individual*. Rousseau, Jean-Jacques *The Social Contract and the First and Second Discourses* Sid. 279

upplöser folkets skyldighet att följa de lagar som då stiftas.⁶³ Rousseau lägger upp det som en förklaring om att när detta övertagande sker minskar basen från vilken legitimiteten till systemet kommer ifrån. Detta ger stegen att det bästa vore allt folk som i en demokrati, sedan blir det en begränsad bas som Rousseau förankrar i en aristokrati eller oligarki för att till sist mynna ut i ett enmansvälde.⁶⁴ Det andra uppbrottet håller Rousseau fram som när staten förlorat kopplingen till allmänviljan. Detta sker med samband av att alla, från medborgarna till Suveränen, utför egoistiska och individuella handlingar utan att ta hänsyn till det allmännas bästa. Med detta blir banden som binder staten samman med allt och alla svagare, drunknades i att alla kräver det bästa för sig själva.⁶⁵ Detta sätt att se på kontraktets upphörande förespråkas också av Bellah där staten upplöses när Allmänviljan försvagas och med det fundamentet som gjuter staten, folket och institutionerna samman.⁶⁶

2.4. John Rawls En Teori om Rättvisa

John Rawls skiljer sig väsentligt från de övriga teoretikerna. I första hand handlar det om hans förhållande till begynnelsepositionen. Rawls målar inte upp samma scenario till varför vi skapar ett samhällskontrakt. De tidigare målade upp behovet av att skydda människan från sig själv genom att upprätthålla en rättsstat byggd på allmänna lagar för att naturtillståndets friheter till övervägande del utmynnar i en spiral av våld. Rawls däremot fokuserade mer på hur kontraktet skapas och ersätter naturtillståndet med en begynnelseposition vilken är en hypotetisk situation som Rawls använder för att skapa en allmängiltig tanke om vad rättvisa är. Med detta förutsätter Rawls teori att ett samhälle redan existerar och för hans teori närmare tankar om hur vi ska göra för att omförhandla ett redan existerande kontrakt med okunnighetens slöja omkring oss för att inte vår sociala tillhörighet i samhället ska påverka vårt val av samhälle.⁶⁷

Däremot har professorerna Chandran Kukathas och Philip Pettit genom utformningen av Rawls institutioner och dess skapande indirekt hänvisat att utifrån Rawls begynnelseposition och förutsättningen för okunnighetens slöja så kommer människan att välja det mest rättvisa systemet och med detta är det möjligt att uttolka att innan detta kommit till stånd så är naturen

⁶³ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 103

⁶⁴ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 101

⁶⁵ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 120

⁶⁶ Bellah, Robert N (2002) Rousseau on Society and the Individual. Rousseau, Jean-Jacques *The Social Contract and the First and Second Discourses* Sid. 279

⁶⁷ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 33

och de sociala miljöer vi haft orättvisa vilket Rawls försökte åtgärda i en teoretisk förhandling av kontraktet vilket kan knytas samman med vissa tendenser Locke framförde i sitt verk.⁶⁸

Rawls viktigaste princip i hans teori är ändå rättvisa som skälighet. Rättvisa som skälighet ska genomsyra hela samhället från botten till toppen och från begynnelsen och vidare. Alla medborgare och alla institutioner skall basera allt de gör på rättvisa med undantaget om någon eller några vid särbehandling bidrar med att alla får det bättre.⁶⁹ Med detta i åtanke lade Rawls fram sina grundläggande strukturer för samhällets institutioner. Institutionerna är huvudsakligen ett offentligt regelsystem vilket har till uppgift att definiera och fördela rättigheter och skyldigheter inom samhället samt de ämbeten som finns att tillgå. Det är även dessa som bildar den huvudsakliga rättsinstansen då de bestämmer vad som är tillåtet och förbjudet samt vilka straff som ska tilldelas vid överträdelser av dessa regler.⁷⁰ Dessa i sin tur styrs av två rättvisepinciper som Rawls formulerar som följande:

- 1) ”Alla ska ha samma rätt till det mest omfattande system av grundläggande friheter som är förenligt med att andra har liknande system av för alla lika stora friheter” och
- 2) ”Social och ekonomiska ojämlikheter ska ordnas så att de båda a) rimligtvis kan väntas vara till allas fördel, och b) är knutna till befattningar och ämbeten som står öppna för alla.”

Båda principerna läggs till grund i ursprungspositionen.⁷¹ De grundläggande friheterna vilka Rawls nämnde består av yttrandefrihet, mötesfrihet, samvetsfrihet, tankefrihet samt politiska och personliga friheter och frihet från psykologiskt förtryck, fysiskt övervåld, lemlästning, rätten att inneha personlig egendom och rättsäkerhet. Denna princip kommer i förstahand av de två och ska skydda medborgarna från att bli utnyttjade för ekonomiska och sociala fördelar. Den andra däremot handlar om att fördela inkomster och förmögenheter samt hur offentliga organisationer ska struktureras.⁷² Förutom detta beskriver Rawls även hur en konstitutionell stat ska se ut där han förespråkar en representativ demokratisk församling som är rådgivande och lagstiftande och från detta kan man forma statens styrelseskick så som man själv finner bäst. Den konstitutionella aspekten av staten är även den viktig då man knyter tillbaka till den rättvisepincip som var den första principen som reglerar de beslut som tas i

⁶⁸ Kukathas, Chandran & Pettit, Philip (1992) *Rawls: En introduktion* Sid. 31

⁶⁹ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 36

⁷⁰ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 71

⁷¹ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 76

⁷² Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 77

ursprungspositionen med de grundläggande friheterna men också att konstitutionen leder till ett rättvist och effektivt lagstiftningssystem där alla blir lika behandlande.⁷³ Grundorsaken som Rawls beskriver varför detta går att genomföra utan att de individuella intressena tar överhand ligger i fenomenet om okunnighetens slöja vilken döljer för alla parterna deras sociala bakgrund och egenintressen vilket möjliggör att man går runt problemet.⁷⁴

När det gäller de två rättvisepinciperna som Rawls lade fram har Kukathas och Pettit belyst att dessa principer med detta som utgångspunkt i ursprungspositionen ska leda till att alla berörda parterna kommer överens om de strukturer vilka samhället ska bestå utav.⁷⁵ De alternativ vi sedan ställs för att välja mellan kommer sedan enligt Kukathas och Pettit leda till att parterna väljer den samhällsordning som bäst gynnar alla med beaktandet av okunnighetens slöja vilket förmår deltagarna att gå efter en maximistrategi. Denna strategi går ut på att överenskommelsen som görs rangordnas efter sämsta möjliga utfall för att försäkra oavsett var man hamnar i den sociala stegen så finns det ett skyddsnät att skydda medborgarna.⁷⁶ Kukathas och Pettit beskriver även deras tolkning av Rawls institutioner där de viktigaste delarna ligger i den rättsäkerhet vilken råder mellan medborgare och styrande.⁷⁷ De för även fram vilket ekonomiskt system som passar sig lämpligast i det samhälle Rawls beskriver, där alla principer och regler kan stödja både en marknadsekonomi och en socialistisk ekonomi.⁷⁸

Eftersom Rawls lägger fokus på att beskriva hur ett kontrakt uppstår och hur människan går tillväga för på bästa sätt skapa ett rättvist system så lägger han inte fram några tankar om hur det upplöses.

2.5. Kriterierna för ett samhällskontrakt

Detta får oss till de huvudsakliga kriterierna för att skapa en stat enligt kontraktsteorin. Den viktigaste delen och den som samtliga kontraktsteoretiker och de som tolkat dem är överens om är rättsäkerhet. Detta blir då statens huvudsakliga uppgift, att upprätthålla lag och ordning vilket leder till de följande institutionerna som behövs för att försäkra att detta fungerar, nämligen:

⁷³ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 218ff

⁷⁴ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 143ff

⁷⁵ Kukathas, Chandran & Pettit, Philip (1992) *Rawls: En introduktion* Sid. 49

⁷⁶ Kukathas, Chandran & Pettit, Philip (1992) *Rawls: En introduktion* Sid. 52

⁷⁷ Kukathas, Chandran & Pettit, Philip (1992) *Rawls: En introduktion* Sid. 79

⁷⁸ Kukathas, Chandran & Pettit, Philip (1992) *Rawls: En introduktion* Sid. 64

1. En lagstiftande instans

Den lagstiftande instansen baserar jag på Rousseaus⁷⁹ tankar om Suveränen vilket är den kollektiva kroppen av alla medborgarna och har den högsta positionen i samhället. Även Rawls⁸⁰ stödjer denna med sitt förslag om en demokratisk församling vilken både innehar befogenheterna att lagstifta och vara rådfrågande i hans konstitutionella stat. Detta blir då den huvudsakliga instansen i en statsbildning och lever sedan i symbios med de underliggande instanserna. Eftersom den i det här avseendet har en demokratisk förankring så är dess betydelse för medborgarna stor då de har möjlighet att påverka den i den riktning som anses bäst från deras sida. Därmed skall denna del ha en stor möjlighet att påverka den Europeisk politiken eftersom den till stor del ställs ansvarig hos medborgarna i och med det demokratiska elementet i den lagstiftande instansen.

2. En verkställande instans

Förutom en lagstiftande instans krävs någon som applicerar de lagar vilka den lagstiftande instansen skapar. Den verkställande delen täcker då detta behov. Locke⁸¹ bland annat såg den militära och polisära delen som viktig för att kunna upprätthålla lagen och detsamma gäller för Hobbes⁸², även om hans Suverän möjligtvis hade för mycket makt än det som är hälsosamt för en demokrati och där han inte delade upp den lagstiftande och exekutiva delen vilket skapar en benägenhet för maktfullkomlighet. Däremot lyfter Hobbes⁸³ fram vikten av att staten besitter våldsmonopolet så att det endast existerar en ordning att följa i samhället eftersom han likställer makt med att regera vilket är den grundläggande anledningen till att människor vill lämna naturtillståndet. Detta är den instans utav symbiosen mellan de övriga instanserna som berör medborgarna mest genom att den har den största inverka på deras liv eftersom denna instans har befogenheten att inkräkta på deras privatliv för att upprätthålla den ordning som behövs för att försäkra att de kan utvecklas som människor inom de ramar vilka lagarna har satt upp.

3. En dömande instans

⁷⁹ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 39

⁸⁰ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 218ff

⁸¹ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 160

⁸² Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 260

⁸³ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 159

Den dömande instansen är ett fristående organ vilket har till uppgift att tolka de lagar vilka den lagstiftande instansen har skapat och sedan utdela de straff vilka lagarna förespråkar när de har brutits. Locke⁸⁴ och Rawls⁸⁵ är de stora förespråkarna för denna instans i samhället där Locke framhäver vikten av att denna del är oberoende av de övriga instanserna. Även Hobbes⁸⁶ nämner rätten att agera som en dömande instans i hans *Leviathan*, men med de krav som Locke ställer upp möjliggörs inte det upplägg som Hobbes lägger fram. Denna instans är viktig i avseendet att någon måste göra detta och fungera i symbios med den exekutiva och lagstiftande makten och kravet på dess oberoende från de övriga instanserna är ett måste för att kunna upprätthålla den rättsstat som aspireras att byggas.

Förutom en grundläggande struktur över instanser krävs även vissa andra aspekter för att en stat ska kunna fungera vilket blir:

4. Beskattningsrätt

Som Rawls⁸⁷ antydde genom möjligheterna för staten att omfördela samhällets resurser och Hobbes⁸⁸ påpekande måste en stat kunna försörja sig genom beskattning för att kunna bygga och underhålla de institutioner och ansvarsåtaganden man har. Utan pengar inga domare, militärer, poliser eller byråkrater. Utan dessa ingen stabilitet vilket upplöser en av grunderna för statens existerande som därmed upplöses och faller ner i anarki vilket gör det till ett nödvändigt ont för medborgarna.

Dessa fyra blir de huvudsakliga grunderna för en stat. Utan dem ingen stat, men som alla kontraktsteoretikerna diskuter krävs det vissa saker för att det ska bli ett dugligt samhälle. En stat kan vare bra eller dålig vilket belyses utav de övriga villkoren som de diskuterar och skapar olika sorters statsbildningar baserade på vilka delar staten är uppbyggda av. Ingen av dem har någon individuell ordning i sin egen grupp utan de fyra första punkterna räknas som de primära kriterierna i en stat utan inbördes rankning. De sekundära kriterierna har inte heller någon inbördes rankning då statsbildningen inte behöver dessa kriterier för att existera utan var och en ger staten olika förhållningsorder inför vissa uppgifter samt olika instrument för att kunna uppfylla eller förenkla dessa:

⁸⁴ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 159

⁸⁵ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 71

⁸⁶ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 161-166

⁸⁷ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 76

⁸⁸ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 263

5. Utbildningssystem

Endast Hobbes⁸⁹ förespråkade ett centralstyrt utbildningssystem där undervisning av medborgarna sker för att lära dem de sociala normer som existerar i samhället samt att själva kunna avgöra vad som är rätt och fel samt att kritiskt kunna granska fakta. Allt detta är, som påpekats ovan, till för att medborgarna inte ska kunna bli vilseledda eller förblindande av lögner i syfte att de själva ska kunna avgöra vilken väg den stat de tillhör ska färdas. Anledningen till varför den placeras som ett sekundärt kriterium för en statsbyggnad är för att den inte utgör en grundläggande nödvändighet för att staten ska kunna existera utan mer har ett komplimenterande kriterium vilket gynnar samhället i längden. Som tidigare nämnts så är samhällets sociala normer en viktig del i utbildningen vilket även får stöd från Lockes teser enligt Hindess där medborgarna genom att agera tillsammans i samhället lär ut de sociala normer som existerar till varandra vilket ett utbildningssystem skulle underlätta i sin strävan att förena medborgarna samt mer enhetligt sprida dessa normer då dessa normer skiljer sig mellan områden, länder och familjer.⁹⁰

6. Äganderätt

Äganderätten var Lockes⁹¹ viktigaste punkt i hans tankar om samhällskontraktet där det var huvudanledningen till varför man skapade kontraktet vilket var att säkra ens egendom som man själv producerat. Anledningen varför den inte blir en del av de primära kriterierna ligger i att de andra teoretikerna inte ger den samma prioritet. De säger att den existerar, men säger dessutom att staten om nödvändigt kan gå runt denna detalj för att försäkra sin egen samt medborgarnas överlevnad mot yttre och inre hot. Rousseau⁹² var tydligast med detta i och med att han hävdade att allmänviljan hade prioritet framför allt medan Hobbes⁹³ helt enkelt förklarade att Leviathan hade all rätt på sin sida och att ingen kunde gå emot honom. Rawls⁹⁴ däremot lägger fram att äganderätten är en fundamental princip för hans statsbyggnad och går då med på Lockes tankar, men med tanke på att Rawls stat även har rätt att omfördela de resurser som finns i samhället så att det skulle bli en rättvis fördelning så känns den principen inte lika förankrad så som Lockes version av äganderätten där den är obestridd.

⁸⁹ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 266

⁹⁰ Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Sid. 60

⁹¹ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 142

⁹² Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 48

⁹³ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 163

⁹⁴ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 77

7. Utjämnande omfördelningssystem

Precis som äganderätt var Lockes viktigaste punkt när det kommer till kontraktsteorin, samma betydelse har rättvisa för Rawls,⁹⁵ rättvisan att samhället arbetar för att låta människan ska utvecklas på lika villkor genom en omfördelningssystem utifrån statliga system. Rawls rättvisa skulle genomsyra samhället och vara grunden för alla institutioner och därmed ge oss ett jämställt samhälle där alla kan överleva och sträva efter sin fulla potential. Rawls särskiljer sin rättvisa från de övriga då bland annat Hobbes⁹⁶ gav Suveränen i *Leviathan* carte blanche och nämner att hans påbud kan vara orättvisa, men inte orätt och Lockes⁹⁷ syn på rättvisa sträcker sig till att om man bryter mot lagen ska man straffas därefter. Rousseau⁹⁸ förhåller sig till ett mellanting återigen med att hänvisa till att medborgarna vid accepterandet av samhällsfördraget ingår med hänvisning till att fördraget upprättar ett jämställdhetsideal och att alla åtnjuter samma rättigheter. Därmed garanteras endast rättvisa med principer medan Rawls förespråkar att staten ska arbeta för att fördela resurser så att alla får det likställt. Dessa resurser ska då också fördelas universellt så att de kommer alla till godo. Dessa åtgärder som Rawls förespråkade för att genomföra detta ligger inom det socialpolitiska för att driva en välfärdspolitik vilket Rawls är den enda att aktivt förespråka då han är den enda vilken har större erfarenhet inom detta område jämfört med de övriga filosoferna vilka levde under 1600- och 1700-talen. Anledningen till att punkten om utjämnande omfördelningssystem hamnar här ligger i att även om det är en viktig princip i hänseende av ett rättvist samhälle som borde ha stor prioritering i en stat är den inte nödvändig för att staten ska existera vilket Hobbes⁹⁹ påpekade, men den är likväl värd att sträva efter. Denna gör det även möjligt för statsapparaten att ta till metoder för att höja medborgarnas levnadsstandard om nödvändigt för att alla ska ha chansen för ett dragligt liv och möjligheter att utvecklas.

8. Rätten att lämna kontraktet

Denna punkt existerar för att eftersom vi teoretiskt självmant har gått in i kontraktet så måste vi även kunna lämna kontraktet och det samhälle vi levt i. Varken Hobbes, Rousseau eller Rawls går in på möjligheten att frivilligt lämna kontraktet utan det ligger enbart i Lockes version av kontraktet där detta resonemang tas upp. Godkännandet av kontraktet ger det

⁹⁵ Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Sid. 36

⁹⁶ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 163

⁹⁷ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 142

⁹⁸ Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällsfördraget eller Statsrättens Grunder* Sid. 47

⁹⁹ Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Sid. 163

legitimitet och därmed underkasta vi oss Suveränen och de institutioner vilka vi överlämnat makten till. Detta är alla överens om, men Locke¹⁰⁰ ger oss möjligheten att lämna sammanslutningen och skapa nya om vi känner för det. Problemet med detta ligger i procedurerna kring att avstå från att vara delaktiga i ett kontrakt. Hur skall man kunna avsäga sig kontraktet i en stat som byggt upp alla institutioner på att individen erkänner kontraktet? Vart tar individerna vägen som avsäger sig kontraktet? Är det individerna eller folket som har rätten att gå ur ett kontrakt? Locke förespråkade att individen skulle kunna lämna kontraktet, medan Sofia Näsström tar upp en viktig detalj överlag när det gäller problematiken här i hennes artikel *Ett alternativt synsätt på demokrati*. Vem har rätt att gå ur samhällskontraktet? I hennes artikel omnämner hon Emmanuel Sieyés *What is the Third Estate?* där han förespråkar att det inte är individen, utan folket vilket befinner sig i naturtillståndet i ett kollektivt tankesätt.¹⁰¹ I och med detta skulle problemet med individens rätt att lämna kontraktet åtgärdas genom att hänvisa till att den kollektivistiska idén som bland annat Hobbes fastslog att när kontraktet upplöstes kastades hela folket in i naturtillståndet tills de gemensamt konstruerade ett nytt. Varför denna punkt ligger i de sekundära kriterierna ligger i det faktum att denna punkt inte har att göra med statens skapande utan är dess motsats, hur man kan lämna det. Trots detta har den en viktig del att fylla då den kan användas till att kräva ansvar från de styrande som ett påtryckningsmedel.

¹⁰⁰ Locke, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* Sid. 169

¹⁰¹ Näsström, Sofia (2005) *Ett alternativt synsätt på demokrati* Sid. 35ff

3. Lissabonfördraget

Lissabonfördraget som undertecknades av Europas Stats- och Regeringschefer den 13 december 2007 är tänkt att ersätta alla tidigare fördrag vilka rör den Europeiska Unionen och dess samarbeten. Syftet är att förenkla och förtydliga redan existerande fördrag samt att införa nya verktyg för Unionen att genomföra det man har åtagit sig. Uppfyller då detta fördrag kriterierna för att fungera som en enhetlig statsbildning?¹⁰² Ges den Europeiska Unionen de medel vilka krävs för att säkra medborgarna från globaliseringens tsunami som sveper över världen?

3.1. En lagstiftande instansen

Lissabonfördraget benämner två instanser vilka fungerar som lagstiftande i olika grad beroende på vilka områden det rör sig om och ibland har dessa instanser delad befogenhet. Detta skapar först en instans direkt vald av medlemsländernas medborgare vart 5 år vilket blir Europaparlamentet med sina maximalt 750 parlamentariker. Europaparlamentets huvudsakliga uppgifter förutom lagstiftning och budgetfunktion som den delar med Rådet är att fungera som en rådgivande instans och välja kommissionens ordförande samt utöva politisk kontroll i enlighet med fördragen som har antagits.¹⁰³ Detta tar sig uttryck bland annat i att kunna begära misstroendevotum om Kommissionen och begära dess avgång.¹⁰⁴ Den andra instansen är indirekt vald av medborgarna i och med valet till deras egen regering i medlemslandet vilket skapar Rådet som består av en av medlemsländernas ministrar i den styrande regeringen baserad på vilka frågor och områden som behandlas. Rådet stakar ut den politik som ska föras i EU samt samordna den så att den blir enhetlig i sitt utförande.¹⁰⁵ Tillsammans bildar de då något som liknar ett två-kammarparlament där den övre kammaren består av Rådet och den undre kammaren av Europaparlamentet. Med detta uppfyller Lissabonfördraget det första kriteriet genom att bygga vidare på de demokratiska instanserna och då främst genom Europaparlamentet vilket tillsammans med Rådet besitter den lagstiftande makten inom EU. De nationella lagstiftande organen får, förutom fortsatt lagstiftande makt över områden vilka EU inte har mandat över, även en utvärderande roll av den politik EU för samt vara kontrollerande instanser mot de verkställande institutionerna som Europol och Eurojust. Ytterligare användning av informationen vilken EU:s institutioner ska förse dem med ska de använda för att kunna uttrycka sig i frågor som rör lagar stiftande

¹⁰² *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 4ff

¹⁰³ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 27

¹⁰⁴ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 207

¹⁰⁵ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 28ff

av Europaparlamentet och Rådet samt kunna ta ställning till fördragsändringar och utvidgningar av Unionen. Därmed ges de nationella parlamenten och andra lagstiftande organ möjligheten att granska EU:s motsvarigheter inom det lagstiftande området.¹⁰⁶

3.2. En verkställande instans

När det gäller en verkställande instans för Unionens politik är den huvudsakliga instansen som har en sådan roll Kommissionen. Kommissionens roll i EU är att arbeta för Unionens allmänna intressen och leda Unionens arbeten till att uppnå detta samt att upprätthålla de fördrag och förordningar vilka Europaparlamentet och Rådet har beslutat om. De besitter även den exklusiva rätten att lägga fram lagförslag inför Europaparlamentet och Rådet vilket blir det viktigaste instrumentet för att leda Unionen.¹⁰⁷ En annan instans vilken besitter en exekutiv makt är det Europeiska rådet vilket består av medlemsländernas stats- och regeringschefer där de huvudsakliga uppgifterna är att bestämma den kontinuerliga utvecklingen av Unionen genom skapandet av allmänna riktlinjer och prioriteringar, men besitter inte någon funktion inom lagstiftningsområdet. Det är även de som ska genomföra den politik som beslutas om i EU i deras hemländer.¹⁰⁸ Den verkställande instansen innefattar även de militära och polisiära delarna för att utifrån det ha en möjlighet att upprätthålla lagarna. Lissabonfördraget ger Unionen möjligheten att samordna de polisiära myndigheterna i medlemsländerna under Eurojust¹⁰⁹ för att kunna bekämpa brottsligheten inom Unionen samt förstärker det mandat Eurojust har inom detta område vilken ställer sig under Eurojust. Skulle inte hela unionen komma överens kan ett antal medlemsländer gå före och skapa ett eget samarbete inom Unionens ramar.¹¹⁰ Den militära delen har även den en del i Lissabonfördraget och syftar till att säkra Unionen från hot som identifieras, men endast då hela Rådet har beslutat om det vilket innebär att varje medlemsland har veto i frågan.¹¹¹ Ytterligare ett åtagande vilket Lissabonfördraget förespråkar är den solidaritetsklausul vilket innebär att alla medlemsländer ska ställa upp för varandra i händelse av olika katastrofer med alla till buds stående medel vilket fördraget gör klart även innefattar militära medel.¹¹² Även det andra kriteriet uppfyller Lissabonfördraget genom att centralisera möjligheten till polisiära

¹⁰⁶ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 25ff

¹⁰⁷ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 30

¹⁰⁸ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 27

¹⁰⁹ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 108ff

¹¹⁰ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 111ff

¹¹¹ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 48ff

¹¹² *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 198ff

och militära samarbeten över medlemsländernas gränser och höjer kommissionen till en verkställande instans för den politik man beslutat om att EU ska föra.

3.3. En dömande instans

Den dömande instansen inom Europasamarbetet identifieras som den Europeiska Unionens domstol bestående av den nämnda domstolen, tribunalen och specialdomstolar vilka ska upprätthålla den gemensamma lagen vilka alla kommit överens om samt innehar de den förbehållna rätten att tolka de lagar som stiftas av Europaparlamentet och Rådet.¹¹³ Därmed specialiserar sig den Europeiska Unionens domstol på de fördrag vilka har antagits utav Europaparlamentet och Rådet samt de lagar vilka stiftas för att sedan på begäran förmedla dem till de nationella domstolarna när medlemsstaterna kräver tolkning av dessa och med detta fungerar den Europeiska Unionens domstol som en högsta instans och förmedlar det sista ordet i frågor vilka rör dess områden.¹¹⁴ Med detta framställs även det tredje kriteriet som uppfyllt med beaktande av domstolens övergripande makt över de nationella domstolarna samt domstolens exklusiva rätt att tolka de lagar vilka resten av det Europeiska samarbetet har producerat.

3.4. Beskattningsrätt

Lissabonfördraget nämner inget om beskattningsmöjligheter för Unionen. De enda inkomsterna kommer från tullavgifter, moms och den procentuella avgiften på 0.73% av medlemsländernas BNI. Dessa inkomster är det upp till medlemsländerna att samla in och ge till EU för att sedan kunna disponera över, även om de juridiskt sett tillhör EU. Däremot har EU möjligheten att påverka skattelagstiftningen, men inte möjligheten att själv kunna ta in skatt då detta område exklusivt ligger i medlemsländernas händer.¹¹⁵ Detta uppfyller då inte kriteriet för beskattningsrätten då den fortfarande kommer att ligga i händerna på medlemsstaterna då Lissabonfördraget inte omnämner detta område som ett av Unionens exklusiva områden eller för fram Unionens rätt att reglera inom detta område. Med detta innebär det att Unionen kommer att vara beroende av medlemsländernas välvilja att skjuta till ekonomiskt stöd om sådant skulle vara nödvändigt för vissa projekt eller andra områden som behöver finansieras av Unionen.

¹¹³ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 33ff

¹¹⁴ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 220ff

¹¹⁵ Europeiska Kommissionen (2007) *Budgetreform för ett Europa i förändring: Varifrån kommer pengarna?*

3.5. Utbildningssystem

När det kommer till utbildning skapar Lissabonfördraget möjligheten för medlemsländerna att gemensamt samarbeta för att uppnå en god kvalitet på utbildningen samt sprida en utbildning som å ena sida är baserad på medlemsländernas egen kulturella och språkliga bakgrund, men å andra sidan ges möjligheterna för att kunna främja ett ökat utbyte mellan varandra för att utveckla och sprida en europeisk dimension inom utbildningen hos medlemsländerna.¹¹⁶ Det finns även liknande tendenser inom andra områden som kultur där Unionen syftar åt att utveckla de enskilda, men även gemensamma kulturarv vilka finns inom Unionen för att sprida den gemensamma historien och kulturella strömningar.¹¹⁷ Likväl slår Lissabonfördraget fast att utbildning är en mänsklig rättighet genom att föra in att alla har rätt till en utbildning som är kostnadsfri inom de obligatoriska ämnena i *Stadgan om Mänskliga Rättigheter*.¹¹⁸ Utav det som framgår här kan man anse att Lissabonfördraget tillåter Unionen att skapa ett gemensamt utbildningssystem för att kunna framhäva de gemensamma drag man ändå delar medlemmarna emellan, men det går likväl att ifrågasätta om det är tillräckligt för att anse att kriteriet är uppfyllt. Med tanke på att Lissabonfördraget inte inrättar en instans för att se över utbildningen finns det inget som tvingar medlemmarna att anpassa sig efter varandra och med detta blir det otydligare när det gäller om kriteriet har uppfyllts eller inte. Lissabonfördraget framhäver utbildningens vikt i samhället samt att sprida de gemensamma värdena och normerna genom tydliga nämningar i fördraget¹¹⁹ och sedan lägga fram möjligheten till samarbete, men ger inte Unionen mandatet att själv bestämma hur en gemensam utbildning ska se ut, men med det medel Lissabonfördraget lägger fram skulle kriteriet ändå kunna uppfyllas fullt ut, men då Unionen inte får det avgörande bestämmandet över vad som ska ingå i den utbildningen så kan inte kriteriet anses uppfyllt.

3.6. Äganderätt

Liksom Locke förespråkade äganderätten som en viktig rättighet så framhäver Lissabonfördraget denna rättighet inom *Stadgan om Mänskliga Rättigheter* både för materiell och immateriell egendom. Alla har rätt att äga, förfoga och tillskansa sig egendom för att slutligen testamentera bort den om man vill. Detta skapar förutsättningarna för en fungerande marknad. Den enda inskränkningen till denna rättighet ligger i om det är nödvändigt för samhällsnyttan, men då endast om det finns möjligt lagrum för det samt att det utgår

¹¹⁶ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 156ff

¹¹⁷ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 159

¹¹⁸ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 275

¹¹⁹ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 156ff

kompensation för det. Det existerar även möjligheter att lagstifta om hur egendomen får nyttjas om det ligger i det allmännas bästa att inskränka rätten av olika anledningar.¹²⁰ Även detta kriterium blir uppfyllt utifrån de premisser som lades fram i teoridelen och innehar även de inskränkningar vilka fördes fram för äganderätten då en oinskränkt äganderätt kan skapa problem vid vissa kritiska situationer som krig eller naturkatastrofer då en stat behöver kunna utnyttja alla resurser för att uppfylla de primära skyldigheter och åtaganden man har mot medborgarna.

3.7. Utjämnande Omfördelningssystem

Inom vilka områden består då Lissabonfördraget EU med möjligheterna att kunna genomföra en rättvis politik i försöken att upprätta en välfärdsmekanism? Förutom att slå fast att alla människor har lika värde och vissa rättigheter genom flera artiklar i Stadgan om Mänskliga Rättigheter, bland annat i solidaritet rörande arbete, upprättar fördraget inga institutioner med syfte att genomföra en social omordning, men likväl lägger det upp punkter där det är eftersträvansvärt.¹²¹ Det närmaste man kommer är uppförandet av den Europeiska Socialfonden med vilken man vill höja levnadsstandarden hos medlemsländernas arbetare samt underlätta omställningar på den inre marknaden vid olika kriser genom att kunna förse arbetarna med omskolning och yrkesutbildning.¹²² Däremot har man instiftat möjligheten för medlemsländerna att kunna ingå samarbeten på olika områden och därmed även den möjlighet att vissa länder går längre i ett socialpolitiskt samarbete för att stävja orättvisorna i samhället så länge det inte strider mot fördragen eller går in på områden som Unionen har exklusiv rätt på att agera i.¹²³ Även detta kriterium uppfylls inte helt utifrån Lissabonfördraget då den enda inrättade instansen blir den Europeiska Socialfonden vilket uppfyller syftet med att omfördela resurser för att utjämna de orättvisor som uppstår på den inre marknaden. Detta hör ihop med kriteriet om beskattningsrätt eftersom om inte Unionen besitter den rätten att kunna få tillgång till resurserna i samhället kan de inte heller omfördela dem efter behov för att säkra den sociala tryggheten i samhället. Det som tenderar att få detta kriterium att framstå som tillfredsställt är medlemsländerna möjlighet att själva bilda ett samarbete för att genomföra detta och de allmänna bestämmelser där Lissabonfördraget framställer strävan att uppnå en socialpolitisk norm. Det de faller på är, till skillnad från utbildningssystemet där man uppmuntrade och slog fast i fördraget att man skulle framhäva de gemensamma

¹²⁰ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 276

¹²¹ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 278ff

¹²² *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 156ff

¹²³ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 252ff

normerna och utbildningarna, att detta endast kan genomföras med att Unionen tar åt sig resurserna i samhället och sedan omfördelar det vilket ska gynna alla medlemsländer och medborgare. När nu Unionen inte har rätten att inneha dessa resurser kan de inte heller fördelas universellt över medborgarna hur många olika organ den gemensamma gruppen som gick före instiftade utan att det blir en orättvis fördelning mellan dem som är med och de som står utanför och därmed faller kriteriet för ett utjämnande omfördelningssystem.

3.8. Rätten att lämna kontraktet

Denna del har en speciell plats i Artikel 50 i Lissabonfördraget där medlemsländerna ges möjligheten att utifrån de konstitutionella bestämmelserna hos varje land besluta om medlemslandet i sig ska utträda ur Unionen.¹²⁴ Detta innefattar med andra ord folket som den primära godkännaren av kontraktet, inte individerna som utgör folket. Det blir inte tydligare än så, men problemet som uppstår är att det, som framförallt Locke förespråkade var att individen skulle kunna lämna kontraktet, medans det i EU genom Lissabonfördraget blir det kollektiva folket vilka ges rätten att lämna Unionen, inte medborgarna själva. Som nämnts tidigare så har Sofia Näsström försökt att reda ut individens förhållande i redan etablerade kontrakt där de fösts samman till en enhet i nationaliteter och folk.¹²⁵ Tas detta ett steg längre så existerar för närvarande folken i och med att de redan ingått i ett kontrakt för att upprätta deras egen stat där Lissabonfördraget ses likt en vidareutveckling för att folket skall tas upp i EU. Utifrån detta måste folken gemensamt bestämma om de vill tillhöra Unionen eller inte och debatten lyfts bort från frågan om individens rätt att lämna kontraktet då individerna är bundna till det ursprungliga kontraktet vilket skapade staten medan Lissabonfördraget skapar samarbetet mellan Unionens medlemmar vilka består av staterna vilka identifierar sig utifrån folken. Utifrån detta sätt att se på detta kriterium så innebär utträdet förbehållet staterna och med detta kan kriteriet för rätten att lämna kontraktet anses uppfyllt.

¹²⁴ *Lissabonfördraget* (2008) Sid. 56

¹²⁵ Näsström, Sofia (2005) *Ett alternativt synsätt på demokrati* Sid. 35ff

4. Analys

Vi kan härmed se att Lissabonfördraget uppfyller vissa av de kriterier som jag har ställt upp i syfte att se om fördraget kan fungera som ett samhällskontrakt för Europa och dess medborgare men inte alla. Utav de primära kriterierna för att konstruera en statsbyggnad uppfyller Lissabonfördraget tre av fyra, det vill säga de institutionella kriterierna av en lagstiftande, en verkställande och en dömande instans. Däremot uppfyller inte kriteriet för att EU ska kunna utnyttja en allmän beskattningsrätt av medlemsländernas medborgare för att kunna driva en egen politik utan stöd från medlemsländerna. Utav de sekundära kriterierna vilka utmärker vilkens sorts statsbildning kontraktet tenderar att falla in i kan vi bland annat se att äganderätten uppfylls helt och hållet utifrån det kriterium som ställdes upp. Detsamma gäller för kriteriet att kunna lämna unionen utifrån de premisser som togs upp. Ser man till de institutionella instanserna har de möjlighet att manövrera en hel del när det gäller att föra Europa över globaliseringens hav. Den lagstiftande binder samman medlemmarna och skapar lagar vilka är giltiga över hela EU och vilka backas upp av de verkställande instanserna vilka sträcker sig över nationsgränserna och har möjligheten att upprätthålla lagarna och föra de åtalade inför den dömande instansen. Dessutom innebär samarbetet inom det militära och polisiära att tryggheten inom Unionen ökar med möjligheten att kunna stoppa gränsöverskridande brottslighet samt stödja varandra när katastrofer inträffar. Det polisiära samarbetet förstärks av Eurojust vilket samordnar informationen för medlemsländerna och Europol för att på ett effektivt sätt kunna hantera och verkställa beslut mot en gränsöverskridande brottslighet.

Däremot är det osäkrare när det gäller kriteriet om utbildningssystemet om det är uppfyllt eller ej. Förvisso framhäver Lissabonfördraget att man ska beakta gemensamheter och byta information med varandra länderna emellan, men likväl tar inte Unionen utifrån Lissabonfördraget en större roll än att försöka uppmuntra till en godare kvalitet i ländernas utbildning. Dock ges möjligheten att utveckla ett samarbete mellan ett antal länder som vill gå längre vilket kan leda till utvecklingen av ett gemensamt utbildningssystem om länderna så vill.

Detta spiller även över på kriteriet för utjämnade omfördelningssystem. Den enda institutionaliserade tanken inom en gemensam socialpolitik för att genomdriva en rättvisepolitik vilket får fullt stöd från Unionen är den Europeiska socialfonden vilken ska användas i syfte till att genomföra omstruktureringar inom den inre marknaden så att

globaliseringen inte slår allt för hårt mot vissa sektorer i samhället. Utifrån dessa kriterier ser vi att Lissabonfördraget inte ger möjligheten för att kunna skapa en federalistisk stat då den inte uppfyller alla de primära kriterierna för detta. Förvisso skapas de institutionella verktygen för att något sådant skall vara möjligt, men utan möjligheten att kunna finansiera verksamheten oberoende av medlemsstaternas samtycke skapas det inga möjligheter för Unionen att kunna använda Lissabonfördraget som ett kontrakt för en ny statsbildning. Därmed blir Lissabonfördraget mer av ett kontrakt för ett samarbete mellan medlemsländerna med olika institutionella verktyg för att kontrollera att allt går rätt till. Formen blir då mer av en konfederation än federation i förhållandet mellan medlemmarna och riktningen för det europeiska samarbetet verkar gå åt det hållet. Ser man sedan till de sekundära kriterierna på själva formen är mycket upplagt till medlemmarna att finansiera stora delar av de projekt som är nödvändiga för att hantera globaliseringen. Eftersom Unionen inte får tillgång till det system med vilket den skulle kunna dirigera om resurser för att stödja olika delar av Unionen för att utjämna orättvisorna medför detta att de socialpolitiska samarbeten vilka medlemsländerna har möjlighet att samarbeta inom måste finansieras med deras egna pengar vilket skapar en klyfta mellan de som står utanför och dem som ingår i samarbetena. Även om det ligger inom ramverket vilket Unionen satt upp så ligger ändå större delen av utformningen av dessa projekt hos de deltagande länderna eftersom det är deras ekonomiska stöd vilka bygger dem. Projekten har då inga större förankringar inom Unionen och kan inte kontrolleras alltför mycket av de instanser vilka finns inom den europeiska gemenskapen. De får då ett någorlunda fritt spelrum över vad de gör övervakandes av de gemensamma institutionerna så länge de håller sig inom de ramar Lissabonfördraget satt upp, men om det skulle ligga utanför Unionens område kan institutionerna inte lägga sig i då de inte innehar mandat till att göra detta.

Detta fenomen återfinns sig också hos utbildningssystemet även om Lissabonfördraget där framhåller att det är ländernas skyldighet att värna det gemensamma och möjliggör för att samarbeta över gränserna, men utan att vara den som bestämmer vad som ska undervisas så innebär det att det inte skapas en gemensam norm vilken förenar Unionens alla delar. Även här kan den finansiella situationen spela in eftersom Unionen själv inte kan ta pengar och bygga upp ett sådant system. Hobbes förespråkade att det bara existerade en definition av vad utbildningen skulle bestå utav vilket medför att den väldigt nationellt inriktade utbildningen Unionen förespråkar inte kan fungera eftersom riktlinjer för vad som skall läras ut måste bestämmas på en överstatlig nivå så att det blir en allmän utbildning. Även om Hobbes såg

detta som en anledning till att ingå kontraktet var detta ett av medlen för att kunna få människorna att förenas när kontraktet väl har ingått.

Kriteriet om äganderätten däremot uppfylls fullt ut med att det huvudsakligen skall vara den vägledande tanken om att man äger det som är sitt, men vid vissa undantagsfall kan den inskränkas om det ligger i det allmännas bästa eller om nöden så kräver. Äganderätten var ju den avgörande anledningen för att människan ingick i samhällskontraktet från början enligt Locke då han såg det som den enda möjligheten för att försäkra sig om att man kunde få behålla det man rätteligen arbetat fram utan att riskera att förlora det till någon annan beroende på om den personen är starkare än ägaren. Äganderätten ses som grunden för välstånd och att det är instiftat som lag ger en trygghet hos medborgarna vilka då vet vad som gäller och kan förlita sig på att institutionerna arbetar för att skydda deras ägodelar. Inskränkningen i detta möjliggör för medlemsländerna att bland annat ta ut skatt vilket är en direkt kränkning mot äganderätten vilket Locke sa endast kunde göras med medborgarnas vilja, medan de övriga ansåg att det var en nödvändighet för statens existens samt möjligheten att snabbt skaffa resurser till att förhindra eller motverka en katastrof så snabbt som möjligt.

Det sista kriteriet för samhällskontraktet var rätten att lämna det vilket Locke menade var ett sätt för medborgarna att utkräva ansvar från de styrande samt att inte låsa fast dem i tidigare generationers val vilket efter ett antal generationer utmynnade i en situation vilket kanske inte var lika gynnsamt för medborgarna. Denna funktion finns inskrivet i Lissabonfördraget, men gäller då endast ländernas rätt att gå ur och inte individens. Eftersom Lissabonfördraget är mellan staterna i och med det utfall som det har blivit här kan förhållandet mellan medborgare och ett samhällskontrakt anses vara en icke-fråga. Dessutom är inte Lissabonfördraget ett samhällskontrakt skapat för att ta ut de individuella människorna ur ett anarkiskt Naturtillstånd utan ge medlemsländerna möjligheten att kunna agera när deras egna kontrakt hotas av upplösning när de inte har möjlighet att garantera sina medborgare den trygg- och säkerhet de har åtagit sig till följd av globaliseringen. Eftersom det teoretiskt redan existerar kontrakt vilka skapar de nationella folken så måste rätten ligga hos nationalstaten vilket upprättade det fördraget medan Lissabonfördraget låter folken uppgå i den europeiska gemenskapen vilken folken som helhet måste avgöra om de vill lämna eller inte.

5. Slutsats

Slutsatsen av arbetet blir att Lissabonfördraget inte skulle fungera fullt ut som ett nytt samhällskontrakt för att skapa en federalistisk stat med vilken Europa skulle kunna möta globaliseringen. Den stöttepelare som hade behövts för att det skulle fungera som en statsbildning överhuvudtaget fanns inte med vilket var möjligheten för EU att själv kunna ordna sin egen finansiering. De andra kriterierna som föll visar att Unionen inte tar ledningen i att garantera alla medborgares sociala säkerhet eller den utbildning vilka de har rätt till utan överlåter dessa åtaganden till medlemsländerna. Detta hör i och för sig ihop med att Unionen inte har de finansieringsmöjligheter som krävs för dessa åtaganden vilka medlemsländerna har behållit vilket indirekt medfört att dessa institutionella åtgärder som behövs för att motverka de negativa aspekterna av globaliseringen åläggs medlemsstaterna. Det denna uppsats således visar är att den federalistiska oron över EU-projektets utformning med Lissabonfördraget är obefogad eftersom de nödvändiga stegen för ett sådant åtagande från EU:s sida inte existerar, men att det däremot endast saknas en detalj för att ett sådant projekt skulle bli möjligt utifrån den uppsatta teorimodellen. Blir då EU ett värn mot den globaliserade vågen som sveper över oss? Svaret beror helt och hållet på om medlemsländerna vill det. Med Lissabonfördraget skapas inte en möjlighet för EU att kunna ta de avgörande beslutet för vad som är bäst för Europa utan godkännande från medlemsländerna. Vissa av de skapade instanserna kan skapa en opinion och försöka få med sig medlemmarna, men har inte den snabbhet som kanske krävs i vissa frågor för att kunna kvickt agera för att dämpa bland annat social oro eller liknande problem vilka kan uppstå. Det skulle leda till att Unionen paralyserades vid händelser vilka kräver ett snabbt agerande vilket har skett med FN när det behövts snabba insatser för att hindra vissa humanitära katastrofer som Rwanda. Kort sagt ges inte ett tillräckligt skydd för att kunna vara helt effektivt mot globaliseringen utan är mer ett stillastående värn vilket inte kan regleras om inströmningen blir för stor alltför snabbt vilket hotar att skölja över de fördämningar vilka konstruerats och ödelägga det som därmed var tänkt att skyddas. Utan möjligheten att agera oberoende av medlemsländernas särintressen och nationella stoltheter kan inte EU på ett effektivt sätt ta de beslut som kan kännas hotande för en del i början, men som kommer visa sig vara det enda tillvägagångssättet till att lindra alla medborgares lidande i globaliseringens storm.

Referensförteckning

Litteratur:

Bellah, Robert N. (2002) Rousseau on Society and the Individual Rousseau, Jean-Jacques *The Social Contract and the First and Second Discourses* [Elektronisk] New Haven : Yale University Press. Tillgänglig: Ebrary [2009-05-05 ; 12:53]

Danziger, Sheldon H, & Haveman, Robert H (2001) *Understanding Poverty* [Elektronisk] London : Harvard University. Tillgänglig:

http://books.google.com/books?hl=sv&lr=&id=MVP_f-RPLWcC&oi=fnd&pg=PA229&dq=redefining+social+contract&ots=CT5vysu-br&sig=xmZb5wYfJA2zS_sgZQA4ThELAbk#PPT1,M1 [2009-02-26 ; 17:22]

Esaiasson, Peter et al (2009) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* Vällingby : Norstedts Juridik. ISBN/ISSN 978-91-39-10865-8

Harrison, Ross (2003) *Hobbes, Locke and Confusion's Masterpiece: an examination of seventeenth-century political philosophy* [Elektronisk] Cambridge, U.K. ; New York : Cambridge University Press. Tillgänglig. Ebrary [2009-05-09 ; 14:19]

Held, David & Koenig-Archibugi, Mathias (2008) *Taming Globalizations: frontiers of governance* Oxford : Blackwell Publishing. ISBN/ISSN 978-0-7456-3077-9

Hindess, Barry (1996) *Discourses of Power: from Hobbes to Foucault* Oxford : Blackwell. ISBN/ISSN 0-631-19092-9

Hobbes, Thomas (2004) *Leviathan eller en kyrklig och civil stats innehåll, form och makt* Göteborg : Daidalos. ISBN/ISSN 91-7173-129-6

Kukathas, Chandran & Philip Pettit (1992) *Rawls: En Introduktion* Göteborg : Daidalos AB. ISBN/ISSN 91-86320-65-3

Lissabonfördraget (2008) Viborg : Nørhaven Paperback A/S. ISBN/ISSN 978-91-85695-66-9

Lockes, John (2003) *Two Treatises on Government and a letter of Toleration* [Elektronisk] New Haven, Conn. ; London : Yale University Press. Tillgänglig: Ebrary [2009-02-26 ; 17:22]

Rawls, John (1999) *En Teori om Rättvisa* Göteborg : Daidalos. ISBN/ISSN 91-7173-128-8

Rousseau, Jean-Jacques (1994) *Om Samhällskontraktet eller Statsrättens Grunder* Stockholm : Natur och Kultur. ISBN/ISSN 91-27-10267-x

Simpson, Matthew (2006) *Rousseau's Theory of Freedom* [Elektronisk] London ; New York : Continuum. Tillgänglig: Ebrary [2009-05-09 ; 13:48]

Avhandlingar:

Näsström, Sofia (2004) *The An-Archical State: Logics of Legitimacy in the Social Contract Tradition* Diss. Stockholm : Statsvetenskapliga Institutionen, Stockholm Universitet. ISBN/ISSN 91-7265-924-6

Tidskrifter:

Näsström, Sofia (2005) Ett alternativt synsätt på demokrati. *Tidskrift för Politisk Filosofi* Nr 2. 30-46

Internet:

Europeiska Kommissionen (2007) *Budgetreform för ett Europa i förändring: Varifrån kommer pengarna?* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/budget/reform/budget_glance/where_from_sv.htm [2009-05-20]